

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 894/2014-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. augusta 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Jonášom, Advokátska kancelária Gazdičová a Jonáš, M. R. Štefánika 2393/29, Trebišov, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 30 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok a základného práva podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 2 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Trebišov sp. zn. 14 S 2/2014 z 29. septembra 2014 takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva [REDACTED] podľa čl. 30 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Trebišov sp. zn. 14 S 2/2014 z 29. septembra 2014 p o r u š e n é b o l i .
2. Okresný súd Trebišov j e p o v i n n ý uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 518,76 € (slovom päťstoosemnaásť eur a sedemdesiatšesť centov) na účet jej právneho

zástupcu JUDr. Petra Jonáša, Advokátska kancelária Gazdičová a Jonáš, M. R. Štefánika 2393/29, Trebišov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal v časti uznesením sp. zn. II. ÚS 894/2014 z 18. decembra 2014 na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 30 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 2 ods. 1 ústavy uznesením Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 S 2/2014 z 29. septembra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že v zmysle zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) podala kandidátnu listinu nezávislého kandidáta miestnej volebnej komisii v obci Vojčice (ďalej len „miestna volebná komisia“), a to na voľbu starostu obce vo voľbách konaných 15. novembra 2014. Miestna volebná komisia rozhodnutím č. 5/2014 z 25. septembra 2014 rozhodla, že ju nezaregistruje z dôvodu, že „*predložené petičné hárky podpísané voličmi... neobsahovali zákonom stanovené náležitosti uvedené v § 21 ods. 2 z. č. 346/1990 Zb.*“.

Proti napadnutému rozhodnutiu podala sťažovateľka okresnému súdu návrh na vydanie rozhodnutia o zaregistrovaní kandidáta. Okresný súd napadnutým uznesením

po preskúmaní rozhodnutia miestnej volebnej komisie jej návrh na zaregistrovanie ako kandidátky pre voľby starostu obce Vojčice zamietol z dôvodu, že u 80 osôb v petícii, ktorá obsahovala podpisy od 210 osôb, bola pri trvalom bydlisku uvedená iba obec a číslo domu – bez ulice, a u 32 osôb bol zle uvedený trvalý pobyt bez označenia obce, len s označením ulice a číslom domu. Sťažovateľka mala podľa zákona o voľbách predložiť petičné hárky s minimálne 200 podpismi, preto podľa názoru okresného súdu neboli splnené zákonné podmienky na jej registráciu.

Sťažovateľka v sťažnosti ďalej uviedla, že petíciu vypisovali a podpisovali podpísaní voliči osobne a používali svoju adresu, ako ju zvykli obvykle používať. Obec Vojčice nie je veľká, podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky má podľa posledného sčítania obyvateľov 2 064 obyvateľov. Teda každý pozná každého a niet pochyb ani o tom, kto je na petícii podpísaný. Miestna volebná komisia sťažovateľku nevyzvala na odstránenie nedostatkov, pritom jej nerobilo problém doplniť údaje, ktoré boli vytknuté. Poukázala na to, že nedostatky, ktoré boli vytykané miestnou volebnou komisiou, nerobili petíciu pochybnou, teda nevznikla žiadna pochybnosť o tom, že petíciu podpísali konkrétni obyvatelia obce Vojčice, ktorí sú nezameniteľní s inými osobami. Prihliadajúc na počet obyvateľov obce, ktorí podporili kandidatúru navrhovateľky ako nezávislej kandidátky pre voľby starostu obce, by v prípade jej nezaregistrovania došlo k znemožneniu realizácie práva obyvateľov obce voliť uvedeného kandidáta (aktívne volebné právo), ktoré je garantované ústavou.

Podľa sťažovateľky je nesporné, že uvedené osoby petíciu podpísali, a nie je sporná ich totožnosť. Nebolo tiež preukázané, žeby mohli byť podpísané osoby zamenené s inými osobami.

Sťažovateľka tiež poukázala už na existujúce právoplatné uznesenia všeobecných súdov, „*ktoré sa práve týmito otázkami zaoberali, a to konkrétne: OS Liptovský Mikuláš č. 7S/1/2010 zo dňa 18.10.2010, OS Košice-okolie č. 16S/3/2014... Dôvody, pre ktoré všeobecný súd môj návrh na zaregistrovanie ako kandidáta pre voľbu starostu obce Vojčice*

zamietol, nepredstavujú svojim charakterom a rozsahom tak závažné skutočnosti, že by mali za následok obmedzenie pasívneho volebného práva navrhovateľky, ktoré jej garantuje v čl. 30 ods. 3 a 4 Ústavy SR. Ústava SR zakotvuje základné princípy volebného práva, ktorým je jeho všeobecnosť, rovnosť a priamosť, pričom volebné právo sa vykonáva tajným hlasovaním. Občania pritom majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám. Podľa čl. 2 ods. 1 Ústavy SR štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo. Nepriamo, t. j. prostredníctvom volených zástupcov teda aj prostredníctvom voľby poslancov do OZ a starostov obcí, dochádza k realizácii princípu suverenity občanov, uvedeného v čl. 2 ods. 1 Ústavy SR. Prísne formalistický výklad zákonných ustanovení zákona o voľbách a zákona o petičnom práve vo vzťahu k posúdeniu úplnosti petície na podporu kandidatúry nezávislého kandidáta tak ako ho vykonala miestna volebná komisia a všeobecný súd, môže mať za následok znemožnenie výkonu ústavou garantovaného práva navrhovateľky byť volená do orgánov verejnej moci (pasívne volebné právo).“.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že:

„Uznesením OS Trebišov č. 14S/2/2014 zo dňa 29.9.2014 boli porušené ústavné práva navrhovateľky, garantované Ústavou SR, a to v čl. 30 ods. 3, 4 a v čl. 2 ods. 1, kde je garantované pasívne volebné právo občana.

Ústavný súd SR zrušuje uznesenie OS Trebišov č. 14S/2/2014 zo dňa 29.9.2014.

Voľby starostu obce Vojčice konané dňa 15.11.2014 vyhlasuje za neplatné.

Okresný súd v Trebišove je povinný nahradiť navrhovateľke trovy konania z titulu trov právneho zastúpenia v sume 340,90 Eur, a to v lehote do 3 dní od doručenia tohto rozhodnutia.“

Po prijatí sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu k sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu v prípise sp. zn. 1 SprV 72/2015 zo 6. februára 2015, v ktorom uviedol:

«Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti oznamujeme, že dňa 26.09.2014 bol súdu doručený návrh terajšej sťažovateľky pani [REDAKOVANÉ] smerujúci voči Miestnej volebnej komisii vo Vojčiciach, v ktorom menovaná žiadala o vydanie rozhodnutia o jej

zaregistrovaní ako nezávislej kandidátky pre voľby starostu Obce Vojčice vo voľbách do orgánov samosprávy obcí v roku 2014. Návrh bol zapísaný pod sp. zn. 14 S 2/2014.

V návrhu menovaná ozrejmila, že Miestna volebná komisia vo Vojčiciach vydala dňa 25.09.2014 rozhodnutie č. 5/2014 o jej nezaregistrovaní ako nezávislého kandidáta pre voľby starostu obce.

Ako dôvod bola v rozhodnutí uvedená skutočnosť, že ňou predložené petičné hárky podpísané voličmi – podporujúcimi – jej kandidatúru neobsahovali zákonom stanovené náležitosti uvedené v § 21 ods. 2 zákona č. 346/1990 Zb...

Pri rozhodovaní o návrhu pani [REDAKOVANÉ] postupoval súd podľa procesnej úpravy uvedenej v ustanovení §-u 250zd Občianskeho súdneho poriadku a do troch dní od doručenia návrhu rozhodol vo veci uznesením č. k. 14 S 2/2014-22 zo dňa 29.09.2014.

Návrh pani [REDAKOVANÉ] na vydanie rozhodnutia o jej zaregistrovaní ako kandidáta pre voľby starostu Obce Vojčice súd zamietol z dôvodov uvedených v rozhodnutí.

V konaní bolo potrebné posúdiť, či petičné hárky predložené volebnej komisii menovanou ako nezávislou kandidátkou obsahovali zákonom predpísané náležitosti, alebo petičné hárky tieto náležitosti neobsahovali.

Súd striktno vychádzal zo znenia ustanovenia §-u 21 ods. 2 zákona č. 346/1990 Zb., kde sa okrem iného uvádza: „V petícii sa pri každom podpise uvedie meno a priezvisko voliča, dátum narodenia voliča a trvalý pobyt, ktorým sa rozumie názov obce, názov ulice, ak sa obec člení na ulice, a číslo domu“.

Po preskúmaní petičných hárkov pani [REDAKOVANÉ] dospel tunajší súd k záveru, že sporné petičné hárky sú v zmysle citovaného zákonného ustanovenia obsahovo neúplné, čo aj vysvetlil vo svojom rozhodnutí. Súd sa pritom nezaoberal skutočnosťou, či v dôsledku neuvedenia úplnej adresy, toho ktorého podporovateľa kandidátky [REDAKOVANÉ] sa sťažší identifikácia jeho osoby.

Podľa názoru súdu sú petičné hárky tak závažnou listinou, že k ich vyplňovaniu má byť pristupované s maximálnou zodpovednosťou tak zo strany podporovateľov, ako aj zo strany samotného kandidáta, ktorý ich predkladá volebnej komisii. Kandidát má povinnosť kandidátne listiny prekontrolovať a ich prípadné nedostatky odstrániť, čo však nebolo [REDAKOVANÉ] vykonané.

Každý kandidát a tiež jeho podporovateľ, aj keď by nepoznal literu zákona, vie, že pri vyplňaní petičného hárku je povinný uviesť pri trvalom bydlisku všetky potrebné údaje, a to obec, ulicu a číslo domu, lebo je to priamo uvedené v záhlaví petičnej listiny.

Podľa vedomosti súdu problém s petičnými hárkami z dôvodu neuvedenia všetkých predpísaných údajov o osobách, ktoré ich podpisujú, pretrváva pri každých komunálnych voľbách. Napriek tomu aj v roku 2014 došlo opäť k takejto situácii, a to aj v okrese Trebišov na viacerých miestach. Generálna prevencia v tejto oblasti sa tak javí ako nedostatočná a dané rozhodnutie nášho súdu má plniť aj tento účel.

Zo správy Obce Vojčice vyplýva, že obec sa na ulice člení od roku 2003, čo je dostatočne dlhá doba na to, aby občania už boli zvyknutí, že v úradnom styku musia uvádzať takúto svoju adresu.

Súd považuje plné uvedenie trvalého bydliska podporovateľa kandidáta za nutnosť, nie z hľadiska správnej identifikácie danej osoby, ale z hľadiska dodržania litery zákona. Pokiaľ by súdy odobrili takýto nedostatok a kandidáta napriek neúplnosti jeho petičných hárkov zaregistrovali, stratila by právna úprava o náležitostiach petície význam a funkčnosť. Tiež by tým boli znevýhodnení tí kandidáti, ktorí petičné listiny predložili ako obsahovo správne a úplné.

Súd nemal v záujme poškodiť pani [REDAKOVANÉ] na jej pasívnom volebnom práve. Svoj neúspech si zrejme zapríčinila sama. Osoba, ktorá chce vykonávať funkciu starostu obce, musí byť pri plnení svojich povinností dôsledná, čo však sťažovateľka nepreukázala...»

Sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu v podaní z 23. februára 2015 podala stanovisko k vyjadreniu predsedu okresného súdu, v ktorom je uvedené:

„... OS v Trebišove v svojom vyjadrení v podstate uvádza tie isté dôvody, ktoré sú uvedené v uznesení č. 14S/2/2014 zo dňa 29.9.2014. Hlavnou myšlienkou tohto vyjadrenia je, že nebola naplnená litera zákona, a to najmä § 21 ods. 2 z. č. 346/1990 Zb., kde sa okrem iného uvádza, že v petícii sa pri každom podpise uvedie meno a priezvisko voliča, dátum narodenia voliča a trvalý pobyt, ktorým sa rozumie názov obce, názov ulice ak sa obec člení na ulice a číslo domu. Teda pri preskúmaní mnou preložených petičných hárkov, tieto údaje neboli striktne pri každom podpise.

Ja som toho názoru, že nie je možné striktne sa držať ustanovenia zákona, ktoré zákonodarca zakomponoval do zákona zrejme preto, aby nemohlo dôjsť k zámene osôb a aby osoby uvedené v petícii boli jednoznačne identifikovateľné.

Na druhej strane je potrebné skúmať rozhodnutie volebnej komisie, následne aj rozhodnutie súdu, ktoré v tomto konaní napadá aj z hľadiska ústavnosti. Myslím si, že keď Ústava SR je základným zákonom v našej republike, všetky rozhodnutia musia byť ústavné a nesmú byť v rozpore s Ústavou.

Trvám na to, ako som to uviedla aj v svojom písomnom návrhu na začatie konania ústavnej sťažnosti, že takýmto rozhodnutím, ktoré napadá boli porušené tak ústavné práva voličov ako aj moje ústavné práva.

Uviedla som už, že osoby, ktoré petíciu podpísali sa nedajú zameniť a sú jednoznačne identifikovateľné, keďže ide o malú obec, kde v podstate každý každého pozná a osoba s menom a dátumom narodenia je zrejma pre každého.

S obdobnými prípadmi sa už zaoberali všeobecné súdy v SR, čo som uviedla aj v návrhu, ktoré sa vysporiadali s takýmito prípadmi v prospech kandidáta a takéhoto kandidáta zaregistrovali. Uviedla som ako príklady rozhodnutia OS Liptovský Mikuláš č. 7S/1/2010, OS Košice-okolie č. 16S/3/2014.

Som toho názoru, že dôvody, ktoré uvádza OS v Trebišove v svojom uznesení, ktoré napádam, ale aj v svojom písomnom vyjadrení nie sú také závažné, žeby mali za následok obmedzenie môjho pasívneho volebného práva, ktoré mi garantuje v čl. 30 ods. 3 a 4 Ústava SR. Ústava SR zakotvuje základy volebného práva, ktorým je jeho všeobecnosť, rovnosť a priamosť, pričom volebné právo sa vykonáva tajným hlasovaním. Občania pritom majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám. Podľa čl. 2 ods. 1 Ústavy SR štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo. Nepriamo, t. j. prostredníctvom volených zástupcov, teda aj prostredníctvom voľby poslancov do OZ a starostov obcí, dochádza k realizácii princípu suverenity občanov uvedeného v čl. 2 ods. 1 Ústavy SR. Prísne formalistický výklad zákonných ustanovení zákona o voľbách a zákona o petičnom práve vo vzťahu k posúdeniu úplnosti petície na podporu kandidatúry nezávislého kandidáta tak ako to vykonala miestna volebná komisia a všeobecný súd môže mať za následok

znemožnenie výkonu Ústavou garantovaného práva, teda môjho práva byť volená do orgánov verejnej moci.“

Sťažovateľka súčasne nanovo vyčíslila trovy právneho zastúpenia.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, že netrávajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorá určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie

s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (II. ÚS 1/95, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva a slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť preto predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00). Ako ústavne nesúladne (porušujúce základné práva sťažovateľa) ústavný súd hodnotí aj také rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých boli zákony, prípadne podzákonné právne úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 69/2012, I. ÚS 26/2010, III. ÚS 163/2011, podobne aj Ústavný súd Českej republiky napr. III. ÚS 150/99).

Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon. Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám. Podľa čl. 2 ods. 1 ústavy štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods. 1 druhá veta ústavy) uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie

poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 18/07)].

Podľa doterajšej stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie (PL. ÚS 110/07, PL. ÚS 6/2011).

Ústavný súd poznamenáva, že z jeho doterajšej rozhodovacej praxe vyplýva, že orgány zabezpečujúce prístup k voleným a iným verejným funkciám môžu porušiť čl. 30 ods. 4 ústavy aj tým, že „sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzanie sa o funkciu“ (III. ÚS 75/01), resp. že nezabezpečia „objektívitu konania“ (II. ÚS 9/00, III. ÚS 23/00). V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (II. ÚS 5/03), že „v právnom štáte je nevyhnutné, aby každý orgán verejnej moci... postupoval pri výkone svojej právomoci tak, že zabezpečí objektivitu svojho postupu smerujúceho k ochrane alebo uplatňovaniu základného práva alebo základnej slobody, ako aj objektivitu samotného rozhodovania o ochrane a uplatňovaní základného práva alebo základnej slobody, a to bez ohľadu na to, či tento postup prebieha v právne formalizovanom rámci alebo iba v rámci faktickej činnosti príslušného orgánu verejnej moci. Uplatňovanie a ochrana každého základného práva alebo slobody musí byť v činnosti každého orgánu verejnej moci zabezpečená reálne a musí prebiehať na nediskriminačnom základe. Táto požiadavka sa dotýka každého úkonu orgánu verejnej moci, ktorý priamo alebo aspoň sprostredkovane súvisí s ochranou alebo uplatňovaním základného práva alebo slobody.“. Podobne vo veci sp. zn. PL. ÚS 35/03 ústavný súd uviedol: „... subjektom tohto práva je každý občan Slovenskej republiky, ktorý sa o volenú funkciu uchádza. Obsahom uvedeného práva je aj predpoklad, že jednotliví voliči budú mať možnosť odovzdať svoj hlas v prospech niektorého z kandidátov

za rovnakých podmienok vrátane možnosti dostať sa k informáciám o jednotlivých kandidátoch rovnakým spôsobom.“

Podľa judikatúry ústavného súdu ako ústavne nesúladne (porušujúce základné práva) hodnotí ústavný súd aj také rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých boli zákony, prípadne podzákonné právne úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 69/2012, IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 26/2010, III. ÚS 163/2011, podobne aj Ústavný súd Českej republiky napr. III. ÚS 150/99). Materiálny prístup pri výklade a aplikácii volebných zákonov a pri hodnotení porušení volebných zákonov je potrebné aplikovať v celom volebnom procese, t. j. aj v štádiu predkladania kandidátnych listín a hodnotenia toho, či kandidát splnil zákonné predpoklady na zaregistrovanie ako kandidáta pre voľby starostu obce.

V prerokúvanom prípade ústavný súd zistil, že rozhodnutie miestnej volebnej komisie preskúmal na základe návrhu sťažovateľky okresný súd, ktorý v odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného uviedol: „Dňa 25.9.2014 vydala Miestna volebná komisia vo Vojčiciach rozhodnutie č. 5/2014 o nezaregistrovaní [REDAKOVANÉ] ako nezávislého kandidáta z dôvodu, že ňou predložené petičné hárky podpísané voličmi podporujúcimi jej kandidatúru neobsahovali zákonom stanovené náležitosti uvedené v § 21 ods. 2 zákona č. 346/1990Zb...

[REDAKOVANÉ] v zákonnej lehote podala na tunajší súd návrh na registráciu svojej osoby ako kandidáta pre voľby starostu obce z dôvodu, že rozhodnutie volebnej komisie považuje za nezákonné a účelové so snahou znevýhodniť ju a zvýhodniť ostatných kandidátov, prípadne konkrétneho individuálneho kandidáta. Z obsahu jej návrhu vyplýva, že z bližšieho ústneho vysvetlenia zistila, že sa jednalo konkrétne o to, že petičné hárky neobsahovali úplnú adresu, keď pri údajoch o trvalom pobyte nebola uvedená Obec Vojčice. Podľa nej s názorom a rozhodnutím komisie nemožno súhlasiť, pretože k neuvedeniu názvu obce u niektorých občanov došlo jednoznačne chybou v písaní pri zhromažďovaní podpisov, pričom petíciu mohli podpísať len občania obce. V prípade občanov, ktorí tento neúplný trvalý pobyt mali uvedený, sa jedná preukázateľne o občanov

Obce Vojčice, čo je verejne známe a bolo to známe aj členom Miestnej volebnej komisie. Poznamenala, že zákon síce hovorí, ktoré údaje sa uvedú pri podpise petície, ale pri voľbách do orgánov samosprávy obcí sa nemôže striktno vyžadovať každý údaj.

Podľa ust. § 21 ods. 2 zákona č. 346/1990 Zb. kandidovať na funkciu starostu (primátora) môžu aj nezávislí kandidáti. Nezávislý kandidát doručí svoju kandidátnu listinu v dvoch rovnopisoch zapisovateľovi miestnej volebnej komisie najneskôr 55 dní pred dňom volieb. Súčasťou kandidátnej listiny nezávislého kandidáta je petícia podpísaná voličmi podporujúcimi jeho kandidatúru. Potrebný počet podpisov podľa veľkosti obce je uvedený v prílohe k tomuto zákonu. V petícii sa pri každom podpise uvedie meno a priezvisko voliča, dátum narodenia voliča a trvalý pobyt, ktorým sa rozumie názov obce, názov ulice, ak sa obec člení na ulice, a číslo domu.

...V prejednávacom prípade sa súd oboznámil s rozhodnutím miestnej volebnej komisie ako aj s petičnými listinami.

Z úradnej povinnosti súd skúmal, či petičné hárky podpísané voličmi podporujúcimi kandidatúru navrhovateľky obsahovali zákonom stanovené náležitosti a zistil, okrem nedostatku, ktorý opísala v návrhu [REDAKOVANÉ], ďalšiu chybu v tom, že u 80 osôb je pri trvalom bydlisku uvedená obec a č. domu – bez ulice a u 32 osôb je zle uvedený trvalý pobyt, lebo nie je uvedená obec – len ulica a č. domu.

Zároveň súd zistil od Obecného úradu vo Vojčiciach, že celá obec je členená na ulice, ktoré sú pomenované.

[REDAKOVANÉ], ako nezávislý kandidát, mala povinnosť predložiť s kandidačnou listinou petičné hárky s podpismi minimálne dvesto osôb, pričom na týchto listinách pri trvalom pobyte mala byť uvedená obec, ulica a číslo domu. Petičné hárky menovanej obsahujú podpisy 210 osôb, pričom u osôb v počte 80 pri trvalom pobyte nie sú uvedené ulice. Z toho dôvodu teda nebol dostačujúci počet podpisov k zaregistrovaniu menovanej ako nezávislého kandidáta, a preto sa už súd nezaoberal s ďalšími argumentmi menovanej.

Podľa názoru súdu bolo vecou samotného kandidáta, aby v záujme dodržania litery zákona dohliadol na správne uvedenie trvalého pobytu osôb, ktoré sa podpisovali na petíciu vyjadriac mu tak podporu.

Chyba v nesprávnom označení trvalého bydliska voličov, ktorí podpísali petíciu pre navrhovateľku nemôže byť odstránená výkladom, že identifikácia týchto osôb je nesporná. V danom prípade petícia je tak závažný dokument, že musí spĺňať všetky zákonom predpísané náležitosti už aj z toho dôvodu, že je to listina, ktorá tvorí súčasť volieb, jednej z najdôležitejších udalostí v živote spoločnosti.

Na základe tohto dôkazu súd rozhodol v zmysle výrokovvej časti tohto uznesenia.“

Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie okresného súdu a konštatuje, že námietky sťažovateľky sú dôvodné a opodstatnené. V tomto prípade je potrebné uviesť, že už na prvý pohľad sa javí napadnuté uznesenie okresného súdu ako príliš formalistické, keďže jediným dôvodom nezaregistrovania sťažovateľky ako nezávislej kandidátky boli len také formálne nedostatky, ktoré v okolnostiach danej veci nemohli viesť k prijatému záveru. Nedostatky zistené okresným súdom v označení obce alebo neoznačení ulice pri každom mene osôb podpisujúcich petíciu nemôžu v žiadnom prípade mať bez ďalšieho za následok aj odmietnutie registrácie, ak navyše zo záhlavia každého petičného hárku jasne vyplýva a je to nespochybniteľné, že išlo o petíciu na podporu kandidatúry sťažovateľky vo voľbách na funkciu starostu obce Vojčice. Takisto na každom podpisovom hárku petície bol okrem mena a priezviska uvedený vždy dátum narodenia, ktorý jasne identifikoval konkrétnu osobu, a tiež adresa trvalého pobytu osoby s jej podpisom. Tieto údaje (tam, kde nebola uvedená aj ulica, bolo uvedené číslo domu, pozn.) boli jasné a zrozumiteľné. Ústavný súd v súvislosti s posudzovaním prejavu vôle voliča na podpisovom hárku petície uviedol, že ak zo všetkých údajov o osobe uvedenej na petičnom hárku je nesporné, že ide o existujúcu, inak identifikovateľnú osobu (aj bez uvedenia čísla domu), treba tento jej podpis považovať za platný (PL. ÚS 4/95).

Okresný súd a miestna volebná komisia pred zamietnutím návrhu vôbec neskúmali skutočnosť, či osoby uvedené na petícii mali naozaj aktívne volebné právo v obci, a rozhodli iba „od stola“ bez preverenia konkrétnych údajov o osobách uvedených v petícii, čo nemožno tiež akceptovať. U sťažovateľky navyše ide už o druhý prípad, keď tá istá miestna volebná komisia a okresný súd nezaregistrovali kandidáta na funkciu starostu obce Vojčice,

keďže ústavný súd predtým vyslovil už porušenie základných práv iného sťažovateľa (obdobne II. ÚS 63/2015). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na iné svoje rozhodnutia, ktoré sa týkali odmietnutia registrácií kandidátov do orgánov samosprávy obcí, a tam uvedenú judikatúru všeobecných súdov (napr. III. ÚS 523/2014, III. ÚS 651/2014, I. ÚS 722/2014 a podobne), pričom aj v tejto veci konštatuje, že výklad § 21 ods. 2 a § 22 ods. 1 zákona o voľbách okresným súdom je potrebné považovať za prehnane formálny a v rozpore s princípom spravodlivosti. Takýto výklad zákona o voľbách nerešpektuje zmysel a účel citovaných zákonných ustanovení a nie je prejavom materiálneho prístupu k výkladu a aplikácii právnych predpisov, a aj z tohto dôvodu je napadnuté uznesenie okresného súdu ústavne neudržateľné.

S prihliadnutím na tieto východiská a uvedené závery ústavný súd preto konštatuje, že okresný súd svojím napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľky zaručené v čl. 30 ods. 3 ústavy a na prístup k voleným verejným funkciám za rovnakých podmienok zaručené v čl. 30 ods. 4 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu), pretože znemožnil sťažovateľke uchádzať sa o funkciu starostu vo voľbách do samosprávy obce vyhlásených na 15. november 2014.

Vzhľadom na to, že ústavný súd posúdil napadnuté uznesenie okresného súdu ako porušujúce označené práva sťažovateľky, mal sa zaoberať aj jej žiadosťou o zrušenie tohto rozhodnutia a vrátenie veci okresnému súdu na ďalšie konanie, ako to požadovala. Ústavný súd však túto jej požiadavku v súčasnosti považoval z právneho hľadiska za bezvýznamnú z hľadiska toho, že okresný súd už nemôže novým postupom, resp. iným rozhodnutím v prospech sťažovateľky, zasiahnuť do právoplatných výsledkov volieb do orgánov samosprávy v jej obci (samotná sťažovateľka podala sťažnosť ústavnému súdu proti okresnému súdu až 20. novembra 2014, teda až po konaní volieb, hoci napadnuté uznesenie okresného súdu prevzala ešte 3. októbra 2014). Preto v tejto časti sťažnosti sťažovateľky ústavný súd nevyhovел (bod 3 výroku nálezu).

III.

Sťažovateľka tiež žiadala úhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom. Sťažovateľka si uplatnila úhradu trov konania v sume 518,76 € za tri úkony právnej služby – prevzatie a príprava zastúpenia sťažovateľky 13. novembra 2014, sťažnosť z 18. novembra 2014 a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu z 23. februára 2015 (vrátane režijného paušálu a 20 % DPH).

Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2015 v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 518,76 € (bod 2 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. augusta 2015